

Oorlogsschade en -vergoedingen

Reeds tijdens de oorlog en onmiddellijk erna werd natuurlijk getracht, zowel door de particulieren als door de gemeenteoverheid, schadevergoeding te ontvangen voor de geleden oorlogsschade, waaronder dan in de brede zin werd verstaan: de materiële schade aan gebouwen, goederen en wegen (gemeente), de persoonlijke schade (verminderingen,..), de door de Duitsers opgelegde boeten, de diefstallen van de legers, de opeisingen door de bezetter,...

In het gemeentelijk archief Opwijk vinden wij tientallen aangiften van schadegevallen en aanvragen van schadevergoedingen, vooral van particulieren, veelal op een eenvoudig stukje papier, zonder veel bewijsstukken of veel details.

Het valt op dat het vooral mensen zijn van 't Eeksken -de gevechtszone van eind september 1914- en mensen die woonden of eigendommen hadden aan de grote steenwegen (Klei, huidige Steenweg op Vilvoorde, uiteraard in verband met doortrekking van de troepen) die schadeclaims indienden.

Het was dan aan de gemeenteadministratie om al die aanvragen te bundelen, te ordenen, eventueel te evalueren,...

Hierna ziet men een aantal illustraties van schadeopgaven door Opwijkse particulieren.

Eén van de meest in het oog springende is wellicht deze van notaris Wijnants voor de door de Duitsers gestolen sigaren en flessen wijn.

Winkel		Kledingstukken	
150 kilos broodsmaker	fr. 105.00	2 paarve schoenen	fr. 25.00
50 " rijst	16.00	70 " kousen	10.00
50 " vaniel	20.50	41 onderbroeken	10.00
50 " koffie	125.00	2 slooyslijpen	15.50
17 " confiture	8.25	2 sargjein	30.00
50 dozen bougies	12.50	41 sargjein	20.00
45 " zeep	22.50	1 pels	70.00
41 " cigarettten	10.00		
2 " cigarren	8.00	Juwelen	
3 kilo peperkoek	2.25	1 gouden ketting	135.00
41 dozen chocola	10.00	2 " ringen	35.00
24 grote pakken aluimutten	9.84	2 " ooringen	40.00
25 benden	50.00	2 horlogies	50.00
34 zakdoeken	13.60		
Ranten ingezet	14.00		
20 krekens	60.00		
Totaal 928.19 fr.			

Roaymond van Mulders
Opwijk - Eeksken.
28/1-14

92

1 paar oorebellen gonde	60 f -
1 gouden ring	
1 broche	
1 zilver ketting	
en mans horlogie	
1 portமானை met 7 fr.	
1 koffiemolen	3 f -
2 gr. Carrollen (kookpoten)	3 f -
12 lepels en voreetten (vorken)	12 f -
2 broodmessen	2,10 f -
2 Cassouin 2 p. lakens	9 f -
6 spatten ditwikkelaer	9 f -
kafce, rijs bloem sinker	2 f -
permsele Obicoree,	
de weerde van 25 franken	27/9-14
1 k. botter 1 k. vet	
8 dinen 12 handen en handen	50/9-14
20 goede mensdoeken 4 handdoeken	5 -

Emile De Visser
Eekshen n° 20

123

an (S). 1

Het volgende is gestolen bij de Weduwe Coninx
De Moore herbergwester stadtstraat Opwijk

19 flessen wijn St. Emillion aan 1,70 f.	32,30 f.
8 flessen Byreb. aan 2,54 f.	20,32 f.
8 flessen champagne aan 3,00 f.	24,00 f.
1 fles cognac van	3,00 f.
1 zakhorlogie van	29,00 f.
1 horlogieketting van	5,00 f.
10 kassen cigaren ieder kus van 50 cigaren aan 69 franken de duizend is	32,50 f.
1 kas cigaren van	3,50 f.
1 Ellebaehelamp	2,75 f.

Het geld dat in de schuif van het bureau
was omtrent 10,00 f.

alke an prijsdicht in het
Dit alles hebben zij (de Duitsers) ons ontnomen
den 9 september 1914 na eerst geheel het huize-
ren met de kuisanten die er zich bevonden de woonst-
te hebben dan verlaten.

192,37 f.

26/9-14.

(100) (40)

Schade van het geschut van den oorlog 1914-15

Raemen en ruiten	23,50
150 pannen	7,50
3 muren doorschoten en gebouwd	10,00
de koestral doorschoten gedekt met steen	15,00
	<u>56,00</u>

Joannes Thomas, Opwijk- Eekshen

van mijne huishuizen gedeelte raem en 4 ruiten

3,00
Samen 59,00 f.

116

52

MEMORANDUM

den 14 August 1915.

Bedrag van de waarde der voorwerpen
weggenomen tijdens het verblijf van het
Duitche Leger.

FERNAND WYNANTS
NOTARIS
OPWYCK

1) Dertig flesschen "Champagne" aan 4 frankes	120.
2) Overvall id. " id. " aan 3 fr.	36.
3) Koffen der meid	20.
4) Lijnwand - onderbleeding - kousen	150.
5) Brandhout verbruikt door den wach (alle 14 dagen)	25.
6) 24 flesschen wijn aan 4 frankes.	96.
7) 25 flesschen bier aan 2.80 fr.	98.
8) 28 flesschen idem aan 2 fr.	570.
9) 16 flesschen idem aan 1.25 fr.	20.
Totaal: elf honderd vijf- en twintig frankes.	1150.
10) Photographisch toestel	250 fr

ingeschreven

51

MEMORANDUM

den 14 August 1915.

Bedrag van de waarde der voorwerpen
weggenomen.

FERNAND WYNANTS
NOTARIS
OPWYCK

Bijvoegsel

I. Cigaren	2 kansen "La Gloria" aan 14 fr.	28
	2 id. "Flor de Valle" aan 14 fr.	28
	6 id. "Rotschild" aan 14 fr.	84
	6 id. "Londen" aan 11 fr.	66
	6 id. "Perseverancia Albertos" aan 11 fr.	66
	4 id. "Premiada imperial" id. 11 fr.	44
	4 id. "Premiada Londen" id. 11 fr.	44
	4 kansen Trichant aan 30 fr.	120
	5 kansen "Viel Causerie" aan 8 fr.	40
		520

(II. Photographisch toestel (appareil photographique
Steinkil))

(die vervuld op den rug derz., a. u. b.) Overste Segeur 250

770.

amsd 3 / 122
 59
 Frans Meysman. Huifonia en Landbouwen Opwijk Ets

Ik bezit drie Coors van de Lomis
 1 van 75 K. Lomis Kolen
 3 K. Huifonayets
 5 Stukjes Huifjans
 2 van het bestaan van een foarad
 3 van het bestaan van kolen en yan van
 een foarad ik bestaan en het repareren
 van eenen vordes Coorn.

Van het volgende bezit ik zeene Coors
 1 rond yan van 5 met ud om te luynef
 Oreden op te lichten
 een reys van hand yan of eenen wagen
 om het lichten van te spannen
 5 K. Kefurmayets, 4 K. lichten Cindraad
 en 8 dayen van mijn Lomis en yeredstoups
 gebruikt gemacht te hebben dat ik in de
 onmogelykheid was van te werken.
 dat Owen Haand reken ik of 50. Franken.

De schade of mijn land
 waar karons hebben gestaan
 18 velden oredes bedden en of vreden
 aardappelen welth gebul ver droefpice
 en oredes waren.
 deze schade schat ik of 81 Franken

GEMEENTELIJKE
 OPWIJK

Ook de stationschef Jan Baptist Ocula leed in september en oktober schade en diende een schadelijst in. De vertaling uit het Frans luidt als volgt:

Lijst van de voorwerpen die beschadigd en ontvreemd werden bij Mr. Ocula, stationschef van Opwijk:

Op 2 sept. 1914 - Breuk in de slaapkamer tengevolge van het dynamiteren van de geldkast van het station:

- marmeren blad van de wastafel	fr. 30.-	Op 28 sept. 1914 – Een koperen waterketel die uitgeleend werd aan een soldaat, werd niet teruggebracht	fr. 36.-
- 2 wasstellen van de wastafel	fr. 52.-		
- volledig ontwrichte wastafel en gespleten hout van het bed	fr. 50.-	Op 30 sept. 1914 - Diefstal van 12 kippen door de soldaten van de gepanserde trein N° 7, luitenant Blau. Deze diefstal werd vastgesteld door de burens die - zo nodig – met naam mogen vernoemd worden.	
- diefstal van een tas met een geldbeugel	fr. 40.-		
Met 22 fr.	172.-		
Omdat ik uit het station verdreven ben, werd de schade en de diefstal maar vastgesteld na het vertrek van de soldaten, nl. pionniers van het garnizoen van Aaborg.		Op 8 okt. 1914 – Diefstal van planken door de soldaten van de veldbakkerij n° 23. Deze diefstal werd maar naderhand vastgesteld.	fr. 8 224

Eén van de vele optellingen van Duitse schuld die de gemeente maakte:

Duitsche schuld

Aan Anselmus Saerens 200 kilo patatten, een mijt hout, op 26 september 1914 Bateria 12	35 fr.
Aan Frans Esselens 4 hoenders patatten hooi klaveren hout strooi , 26 september 1914 Bateria 12	56 fr.
Aan De Hertogh Adolf, hooi, stroo, hout, patatten, hoenders, 26 september 1914 Bateria 12	52 fr.
Aan Van Crombrugge Arthur 75 kilo haver op 26 september 1914 Bateria 12 en 400 kilo haver op , 21 augustus 1914 Regim. Ulanen	95 fr.
Aan Petrus Esselens wagenmaker, een dijsel in den wagen der brigade Ersatsbattailon 11, op 26 september, 50 pons vet 5 pond vleesch 3 brooden 3 pond boter 25 kilo patatten	80 fr.
Aan Wed. P. Saerens 8 vette kiekens, een mijt hout op 26 september 71 Batl. 11 komp. en 400 kilo haver op 21 Augustus reg. Ulanen	130 fr.
Aan Esselens Benoit 1 brood, 4 pond vet, 8 pakken buschuit, 4 tegels 18 mastellen op 26 september (11 komp. Infanterie)	10,50 fr.
Aan Van Humbeek Eduard een melkschaap 31 Augustus Rg 7 24 en op 26 september 2 pond vet Bat 11 reuriert 2	32 fr.
Aan De Valck Petrus 150 kilo patatten 26 september 125 pond pekervleesch 2 brooden 3 pond boter 4 komp. Brig. Ers Batl. 9	145 fr.
Aan De Cock Egied 16 hoenders op 31 Ogustus Bat. Res J.R. 27 en 100 kilo patatten Batilon W.L.	50 fr.
Aan Jos. Bieseman 17 hoenders 31 Ogustus reserve Enfanterie Batl.	48 fr.
Aan Coreman Thof. kar en peerd 150 kilo haver 21 Ogustus Reg. Ulanen 21,8,14	630 fr.
Aan Meersman R. 3 kilo hoofnagels 5 hoefijzers reparatie voor voorderboom en nog wagens te 6 October Dragonder reg. 2	15,6 fr.
Aan Mostinx L. 30 kilo haver 27 september 4 devise	7 fr.
Aan Luipaert Ad. 21 Ogustus reg. Ulanen gepakt	14 fr.
Aan De Pauw H. 3 sergies en spreij en deel hout op 26 september	20 fr.
Aan W. Van Humbeek 12 kiekens 1 september Bat. Res. J. R 27 6/24	32 fr.
Aan Andriesens L. 6 flessen wijn 4 brooden 5 pond boter 5 flesschen stout 26 september 9 brig. Enfanterie	27 fr.
Aan Frans Coreman 4 vette verkens 800 pond strooi en graan op 8 October en 26 september 139 Ert. Brig. 9 batterie 11	675 fr.
Aan Van Riet J. Agust kar en peerd 21 Ogustus 1914 reg: Ulanen en 50 kilo schoone Peren 6 October Unfanterie	765 fr.

Of de gevraagde schadevergoeding ooit helemaal werd uitbetaald is natuurlijk een andere vraag.

In elk geval, en bij wijze van voorbeeld mischien, brengen wij hierna een vrije vertaling

(uit het Frans) van een vonnis van de Rechtbank voor Oorlogsschade te Brussel in verband met schadevergoeding die wordt toegewezen aan de Opwijkse brouwer Emile De Coster (1) (2), (3):

Uittreksel uit de minuten van de griffie van de Rechtbank voor Oorlogsschade van Brussel
Openbare zitting van 7 juli 1923

(Algemene Rol n° 87661 – Not. 22830 – Rep. N° 7294)

Betreft: Mijnheer De Coster Emiel, geboren te Opwijk 30 maart 1846, brouwer, woonachtig te Opwijk, Markt 177, eiser die verschijnt bijgestaan door Mr Desmedt, advocaat, Begijnenstraat 93 te Antwerpen (4).

TEGEN de Belgische Staat, vertegenwoordigd door de heer Bekkers, staatscommissaris te Brussel.

Openbare zitting van 23 juni 1923 en uitspraak op 7 juli 1923 in de 6e Kamer, voorgezeten door Albert Vandekerckhove, enige rechter, bijgestaan door Armand Dupont, griffier.

De eiser vraagt een vergoeding voor de volgende schade:

1/ Inbeslagneming van koperen gereedschappen van de brouwerij, geschat op 3.240,50 fr. in 1914, huidige waarde 5935 fr.

Gezien de inbeslagname vastgesteld is door Duitse bons en er 1187 kilogram is meegenomen, Gezien de barema-prijs voor koper 3,25 fr. per kilogram bedraagt en de schade dus 3.857,75 fr., Gezien de coëfficiënt voor hergebruik voor een brouwerij 4 bedraagt, Heeft de eiser recht op een som van 11.5573,25 fr.

2/ Wegname van 94 bomen, geschat op 1.640 fr. in 1914, 1.800 fr. in 1918.

Gezien het materiële feit vastgesteld is door een onafhankelijke expertise van de schade, Is er een schadevergoeding toe te kennen van 1.640,94 fr. en 94 x 4 of 376 fr. voor herbeplanting.

3/ Inkwartiering van Duitse officieren en paarden. De wet voorziet geen schadevergoeding voor deze schade.

4/ Inbeslagname van 2 paarden

Gezien in de eis niet de van de Duitsers ontvangen prijs bevat, nl. 1.700 fr. en 800 fr. en de eiser verklaart dat hij met deze som nieuwe paarden heeft kunnen kopen voor zijn bedrijf is er geen schadevergoeding schuldig.

5/ Inbeslagname van landbouwprodukten, van een kruiwagen en schade aan een Engelse kar Gezien de inbeslagname vaststaat en de gevraagde schadevergoeding niet overdreven is kan een som van 82,50 fr. zonder wederbelegging toegekend worden.

Voor de herstelling aan de Engelse kar is 20 fr. voldoende en voor de herbelegging 40 fr;

6/ Inbeslagname van 2 koperen akers

Gezien de inbeslagname vaststaat kan een som van 10 fr. toegekend worden en een wederbelegging van 20 fr.

7/ Gezien voor de vervanging van de koperen gereedschappen een som van 520 fr. kan toegekend worden zonder wederbelegging;

8/ Gezien de wet geen schadevergoeding voorziet voor gedaan werk, reizen, enz.

BESLUIT de rechtbank de eiser toe te kennen:

1° een schadevergoeding zonder wederbelegging van 82,50 + 520 = 602,50 fr die binnen de wettelijke termijn zal betaald worden;

2° een basis schadevergoeding van 3.857,75 + 10 + 20 + 1640 = 5.527,75 fr. te betalen binnen de 2 maand na het definitief vonnis;

3° een herbeleggingsvergoeding van 11.573,25 + 20 + 40 + 376 = 12.009,25 fr. betaalbaar na rechtvaardiging van de aanwending van alle schadevergoedingen binnen de 3 maand na de eerste betaling.

(Getekend)

A Dupont

A. Vandekerckhove

-
- (1) De Coster Emile Edmond Guillaume, ° Opwijk 30-03-1846, brouwer aan de Marktstraat (waar zich nu jeugdhuis Nijdrop bevindt), zoon van De Coster Franciscus en Maria Magdalena Ursula Temmermans (dochter van Petrus Josephus Temmermans en Aldegonde Benedicta De Smedt), vanwaar "bij Temmers", gemeenteraadslid te Opwijk 1876-'81 en schepen 1881-1920, † ongehuwd 07-09-1923. Zijn jongere zuster Eulalia Donatilde Eleonora, ° Opwijk 28-01-1849, † Opwijk 18-12-1933, huwde op 23-08-1880 Augustus Carolus Stobbelaers, ° Baasrode.
 - (2) Half 1917 sloegen de Duitsers het koper aan. Dit was uiteraard een probleem voor de brouwerijen met hun koperen ketels. Wie vrijwillig leverde kreeg 3,00 fr/kg. Maar na de oorlog kon hij geen aanspraak maken op oorlogsschade.
 - (3) In het begin der tweede helft van het jaar 1917 lieten de Duitsers tal van brouwerijen sluiten en verplichtten ze de overige tot het verwerken der grondstoffen van de brouwers wier brouwerij gesloten werd. Deze laatsten waren vrij zich tot een centraal-brouwerij naar hun keuze te wenden. Deze centralisatie gebeurde over gans het land. De brouwers van Opwijk gingen zo bij de brouwerij *Van Assche* te Merchtem.
 - (4) Wellicht Jozef Marie Jules Robert De Smedt, ° Opwijk 13 feb. 1887, zoon van Jan Frans (brouwer te Opwijk) en J.F.H. Neerincx, advocaat te Antwerpen, † Brugge 25 sept. 1976.- x Groenlo (Gelderland, NL), 14 mei 1919, Carolina Fornier, ° Groenlo 10 april 1887, † Antwerpen 6 nov. 1969.
-